

Sayım Çınar'ın Müge İplikçi'yle gerçekleştirdiği söyleşi

Medyatava

Ülkemizde edebi anlamda yazan kadınların azlığını neye bağlıyorsunuz?

Dışarıdan naif, demokrat, hoş bir ortam gibi görünebilir ancak oldukça sert kuralları olan ve genellikle erkek egemen eğilime yatkın bir yerdir edebiyat dünyası. Üstelik sadece Türkiye için geçerli değildir bu. Kabul gördükten sonra rahat edersiniz. Ama benimsenmeniz için, nereden bakarsanız bakın bir çeyrek ömrü feda etmeniz gerekir. O zaman süresince ne yazık ki bir erkek yazar kadar zeki, öngörülü ve maharetli 'olamadığınız' hemen her fırsatta size hatırlatılacaktır. Katlanması güç bir durumdur bu. 21. yüzyılda bile tam manasıyla aşamadığımız bir gerçek, ne yazık ki.

Çocuklar için yazdığınız kitap Uçan Salı'da, İstanbul'un kaybolan sembollerinden biri olan Salı Pazarı'nı küçük bir çocuğun hayalleriyle yeniden canlandırdınız. Bu kitabı yazmanızı neye bağlıyorsunuz?

Kadıköy'deki Salı Pazarı'nın taşınmasına üzüldüm. Trafik rahatlamış olabilir ama onun taşınmasıyla birlikte o meydan öksüz kaldı. Meydan öksüz kalırken benim gibi birçok insanın çocukluk anıları da uçup gitti. Ben çocukluğumun hayallerle örülü bölümünün bir parçasını o pazara bırakmış biriyim. Rahmetli anneannemle o kadar çok gitmişliğimiz vardır ki o pazara. O kadar birbiriyle alakasız şey almışlığımız ve coşkuyla eve dönmüşlüğümüz. İtfaiyenin olduğu yerde eskiden tramvay müzesi vardı. Beni her pazara götürdüğünde o tramvay müzesine de bir biçimde uğurdık. O müzenin içinde İstanbul'un binbir semtine gider sonra yine Salı Pazarı'na dönerdik. Kaldı ki o tramvayların içersinde cansız mankenler de vardı. Canlı cansız karışık yolculuklardık! O loş mekandaki tuhaf tramvay yolculuklarımızdan birini Arkası Yarın kitabımda anlatmıştım. Öykünün adı "Zaman Zaman"dı. Canlıyla cansızın, şimdiki zamanla geçmişin hikayesi arasında gidip gelen bir öyküydü. Dışardaki pazar seslerini ise o öyküye taşımamıştım. O sesleri kağıda dökmek Uçan Salı'ya nasip oldu!

Sizi çocuklar ve gençlerle buluşturan ne oldu? Türkiye'de çocuklar ve gençlerle kitap arasında kurulan ilişkiyi nasıl tanımlıyorsunuz?

Yaklaşık yirmi yıllık öğretmenlik deneyimim var. 10-11 yaşındaki ilkökul çocuklarından ellilik 'gençlere' kadar uzanan bir yaş diliminde renkli birçok insanla, farklı coğrafyalarda bu deneyimimi paylaştım. Özellikle gençlerle ya da ruhu hep genç kalmışlarla çalışmanın ayrı bir yeri ve değeri mevcut benim için. Onların zindeliği, dinamizmi beni büyüler. Yazarlık asıl mesleğim, çok zamanımı almaya başladı artık ama ben yine de ucundan kıyısından öğretmenliğimi yapmaya devam ediyorum. Bilgi Üniversitesi'nde hâlâ yarı zamanlı olarak onlarla buluşuyorum ve bundan çok keyif alıyorum. Çocuklar-gençler ve Türkiye: Her zaman zorlu bir denklem olmuştur. Buna bir de kitabı eklersek iş daha da karışır. Çocuklara ya da gençlere okumanın yaşamak olduğunu anlatmanın bir yolu olmalı. Ama öncelikle yaşamın değerinin ne olduğuna biz büyüklerin karar vermesi gerekiyor. Yaşamak sadece para, mevki kazanmak mıdır yoksa küçük bir nehirde okyanusa ulaşabilecek bir serüven mi? Kaldı ki nehir yatağını derinleştirirken para da kazanabilirsiniz.

Bütün çocuklar gibi, hayalle gerçeği bir arada yaşayan Sibel'in en çok yapmak istediği şey uçmak. Siz kendi çocukluğunuza döndüğünüzde daha çok neyi hayal ederdiniz?

Uçmak benim hayallerimden biriydi. Zaman içersinde yolculuk yapmak, dahası ışınlanmak da çok ilgimi çekerdi. Bunda elbette Uzay Yolu hastası olmamın bir rolü var. Dünyaya dışardan bakmak, farklı gezegenlere gitmek de hayallerimin arasındaydı. O dönemlerde okuduğum Red Kit de beni farklı yerlere çekmedi değil. Çizgi roman okumayı o zaman da çok severdim. Zagor vazgeçilmezlerimden idi. Bunu farkedene benim benzer ama başka bir yöne sevketti. Milliyet Çocuk Dergisi o dönemde çağdaş klasikleri çizgi roman olarak yayımlıyordu. O derginin benim kuşağıma kattıklarını asla göz ardı edemem. Çizgi roman olarak yayımladıkları o klasik eserler, benim bugünkü edebiyata duyduğum sevginin temellerini atmıştır. Dostoyevski'yi, Balzac'ı bu çizgi romanlarla tanıdım ilk. Kendiliğinden gelişen bir süreçti. Ve sonra bu yapıtların hafifletilmiş olanlarını, derken asıllarını okumaya başladım. Sonra 'tamam' dedim 'ben yazar olacağım.' Sırası gelmişken söyleyeyim: Şimdilerde çizgi roman sektöründeki gelişmeleri görüyor ve mutlu oluyorum. Kuşaktaşı birçok çocuk gibi kitap okumaktan pek haz etmeyen oğlum geçen gün benden çizgi roman halinde basılmış olan Dracula'yı istedi ve biraz zorlansa da kitabı okudu. Annemin yolundan gidip bu işin takipçisi olacağım; bakalım nereye varabileceğiz.

Kadın Sorunları ve Araştırmaları Bölümü'nde ve ABD'nin The Ohio Eyalet Üniversitesi'nde uzmanlık eğitimi aldınız. Türkiye'de yaşayan kadınların sorunları size neleri hatırlatıyor?
Bir üçüncü dünya ülkesi olduğumuzu hatırlatıyor. İlk önce temsil edilme anlamında meclisteki hale bakalım: Son derece sorunlu. Kadın hak ve özgürlüğünde yaşanacak açmazları ilk elden çözecek olan siyasettir. Çok az kadın milletvekili var şu an mecliste; bırakınız erkek milletvekillerini yönlendirmeyi, kadın sorununu görmekten uzaklar. Kota uygulamasının hayata geçirilmesinin önemli olduğunu düşünenlerdenim. Buna karşı çıkıp 'asıl eşitsizlik bu' diyenleri ise 'eşit olmayı' yeniden düşünmeye davet etmek istiyorum. George Orwell'in Hayvan Çiftliği'nde söylediği gibi: Bazıları eşittir ama bazıları daha eşittir. 'Daha eşittir' derken imtiyazlı olanları kasteder Orwell. Dolayısıyla eşitlik teorik olarak mevcuttur ama pratikte eşitlik filan yoktur! O halde eşitlik prensibi için yeniden düşünmeli ve iyi niyetle derde derman olucu çözümler bulmalıyız.

Medyanın uzman yazarları güçlü kadın yazarlardan hep çekiniyorlar. Perihan Mağden; Nuray Mert ve de Müge İplikçi gibi yazarların gücü nereden geliyor?
Güçlü kadın yazar... Böyle bir imgemin olup olmadığını bilmiyorum. Varsa iyi, hayır demem. Bu bizim gibi toplumlarda kadınları koruyan bir kalkandır. Öte yandan güç dendiğinde kafam biraz karışıyor. Güç, iktidarı çağrıştıran bir sözcük, hatta iktidar demek. Ben bu noktada kadınlara biçilen gücün sağlam olmak, sağlam kalabilmek anlamına gelmesini tercih ederim. Bir ağaç gibi olabilmeyi hayal ederim; dalları gökyüzüne uzayan, kökü derine inen canlı, yillanmış, bilge bir ağaç olabilmek.

Son dönemlerde edebiyat dışı yayımlanan kitapların bolluğunu neye bağlıyorsunuz? Toplumdan uzaklaşan yazarların çokluğunu neye bağlıyorsunuz?
Burada yazarı suçlu bulmuyorum. Yazarı farklı yerlere çekip, o noktalarda onu eğip bükmeye çalışan ideolojik yapıya bakmamız gerekiyor sanki. Yıldızları, cilayı kaldırdığımızda ne var, ona bakmak gerekiyor. Günümüzde yazarın başına gelenler, düşüncenin, kültür ve sanatın başına gelenlerle eş. O halde çok ciddi bir yağmalama ve yok sayma eğilimi var. Bunu görmemiz gerekiyor. Bunu çözmeden yazar niçin toplumdan uzaklaşıyor sorusunu sormanın pek bir önemi de yok. Nihayetinde yazar da bir insandır ve yazdıklarıyla hiçbir şeyi değiştiremediğine tanıklık etmekten yorulmuş olabilir. İslamcısı, liberali, solcusu, kadını, erkeği; yazarlığı ve dünyayı ciddiye alan birçok meslektaşımın kendini kara bir deliğe doğru çekildiğini hissettiğini biliyorum. Soru 'neden' böyle hissettiğimiz sorusudur.

Türk medyasının köşe yazarları neden iyi roman yazamıyorlar? Hayat hakikaten onların anlattığı gibi güzel midir? Sevgi, çiçek, böcek yazıları çok sıkıcı değil mi?
Gazetecilik ayrı bir meslektir, edebiyatçılık ayrı. Ama ben bardağı dolu olarak görmekten yanayım. Her ikisini de çok iyi yapan arkadaşlarım var.

Eşiniz Ruşen Çakır da hem yazar hem de televizyoncu. Aile içinde nasıl bir rekabet var? Oğlunuz da ileride yazar olmak istiyor mu?
Hemen her ailenin içinde olan bir rekabet bizimkisi. Son derece sade bir hayatımız vardır ev içinde. Kısaca söylemek gerekirse kendi halinde bir aileyiz. Oğlumuz yazar olmak istemiyor.

TRT 2'nin bugüne dek yayınladığı kitap programlarının deneyiminden yararlanarak hazırlanan Açık Kitap nasıl gidiyor? Bu programa tepkiler nasıl?

Program ne yazık ki kaldırılıyor. Oysa iyi tepkiler almaya başlamıştık. Programın kaldırılma gerekçesi TRT 2'nin haber kanalı olacak olması. Bildiğiniz gibi Okudukça ile başlayan bir gelenektir bu ve Açık Kitap'la devam ediyordu. 10 yıllık bir kitap programı konseptinin bu şekilde ortadan kaldırılması gerçekten üzüntü verici. Okumayan bir toplumda böylesi programlara, kültür ve sanatı öne çıkaran yayınlara çok ihtiyaç var. İşin özü bu.

Günüşiği kitaplarıyla nasıl çalışmaya başladınız? Mine Soysal hakkında neler söylemek istersiniz? Yazdığım çocuk kitapları Günüşiği Kitaplığı ile günüşiğine çıkacak! Büyükler için yazdıklarım ise yine Everest'ten. Ülkemizdeki çocuk kitapları ve bu kitaplara yönelik bakış açısı yavaş yavaş değişiyor. Günüşiği Kitaplığı bu işi gerçekten profesyonelce yapan ilklerden. İşlerini ciddiye alıyorlar. Beni Müren Beykan ve Mine Soysal ile tanıştıran Semih Gümüş'tür. Gümüş'ün editörlüğünü üstlendiği gençlere yönelik Köprü Kitapları serisi için bir kitap hazırlamamı istiyorlardı. Bunu konuşurken elimde 'hazır' bir çocuk kitabı olduğunu söyledim Müren Beykan'a. O da 'tamam' dedi 'getirin bakalım.' Süreç böylece başladı. Mustafa Delioğlu'nun muhteşem desenleriyle eşlik ettiği gerçek bir ekip çalışmasından sonra Uçan Salıncanlandı. Müren ve Mine'ye hem okur hem de yazar olarak teşekkür ediyorum. Yaptıkları iş çok kıymetli: Çocuk edebiyatı!

Sayın ÇINAR

14.03.2010